

ČŠI K PROBLEMATICE
POSKYTOVÁNÍ
SOUČINNOSTI

SPOLEČNĚ ZA STRATEGICKÝM
VZDĚLÁVÁNÍM

JAK VYTVÁŘET
A PODPOROVAT KVALITNÍ
KLIMA ŠKOLY

DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

ADHEZNÍ SMLOUVY PODLE
ZÁKONA O REGISTRU SMLUV

Péče o nadané děti v evropské školní praxi

Ing. PhDr. Zdeňka Havlíková,
projektová manažerka,
koučka a lektorka

EDU|centrum

Erasmus+

Jaké možnosti péče a podpory pro nadané děti nabízí školské systémy v ČR, Německu, Itálii a Turecku? Na tuto otázku jsme hledali odpověď společně s partnery mezinárodního projektu STRATEACH (Strategie pro učitele nadaných a talentovaných dětí) podpořeného z programu ERASMUS+, který cílí na podporu učitelů v běžných školách tak, aby získali dovednosti a kompetence potřebné pro práci ve třídách s diverzifikovanou úrovní schopností a dovedností žáků.

MODELY A STRATEGIE PÉČE O NADANÉ DĚTI

Národní programy a strategie týkající se péče o nadané děti a jejich rozvoj v rámci formálního vzdělávání ve školách se liší napříč různými, nejen evropskými zeměmi. Myšlenkově oscilují mezi dvěma základními přístupy k péči o nadané děti.

Integrační model péče o nadané děti se snaží o začlenění nadaných dětí do běžných škol, zároveň však nabízí různé nástroje diferenciaci péče o nadané děti. Tento model je preferován například ve Velké Británii, Finsku či Německu.

Specializované školy pro nadané děti jsou naopak postaveny na selektivním přístupu a nadané děti jsou vyčleňovány z běžných škol. Takovýto model je preferován například na Slovensku, v Izraeli či ve Spojených státech amerických.

Česká republika upřednostňuje integrační model, což je v souladu se současnými snahami o **inkluzivní vzdělávání** (to však pro problematiku péče o nadané děti systematické řešení zatím nenabízí).

V rámci projektu STRATEACH jsme se rozhodli využít potenciál přeshraniční spolupráce a blíže prozkoumat stávající situaci ve všech partnerských zemích. Odpovědi jsme hledali společně se zástupci těchto organizací: Gazi Üniversitesi (Turecko), LEB Thüringen e.V. (Německo)

a Polo Europeo della Conoscenza (Itálie). Pozornost jsme zaměřili na **strategické rámce péče o nadané děti** a zhodnocení jejich (ne)funkčnosti. Stranou našeho zájmu nezůstalo ani **porovnání nabídky dalšího vzdělávání pro učitele a konkrétních nástrojů a možností, které mají školy k dispozici pro podporu a rozvoj nadaných dětí.**

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ – ČTYŘI ZEMĚ POD DROBNOHLEDEM

Česká republika

V České republice nebyla doposud práce s nadanými a talentovanými dětmi systematizována. Základní směřování a strategické kroky nabízí **konceptní dokument MŠMT Koncepte podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014–2020**. Systém podpory pro pedagogy v oblasti péče a práce s nadanými dětmi zajišťuje především **NIDV** (Národní institut pro další vzdělávání) prostřednictvím krajských sítí podpory nadání.

Jak však systém vzdělávání učitelů vypadá v praxi? Pro předškolní vzdělávání doposud nejsou dostupné funkční nástroje, které by pedagogy v systematické práci s nadanými dětmi podpořily. Na úrovni primárního vzdělávání je situace výrazně lepší, existuje řada materiálů, krátkodobých vzdělávacích kurzů a online platforem, kde jsou dostupné dílčí informace. Ty jsou však často roztržité

a systematická podpora pedagogů, která by začínala již na úrovni vysokoškolské přípravy učitelů, stále chybí. Nástroje, které české školy a učitelé mohou využít pro podporu nadaných dětí, zahrnují především **individuální vzdělávací plány** pro mimořádně nadané děti, **možnost přeskokovat ročníky**, **vytvářet speciální vyučovací skupinky**, **zařazovat rozšiřující aktivity** nad rámec běžné výuky atd.

Německo

V Německu je rozdílnost přístupů k péči o nadané děti podmíněna jeho federálním uspořádáním. Základní rámec je zakotven v **zákonných ustanoveních** a je dále rozpracováván prostřednictvím řady předpisů, které se v dílčích spolkových zemích odlišují.

V projektu STRATEACH jsme se zaměřili na situaci v německém Durynsku, kde je péče o nadané děti plně v kompetenci durynského ministerstva školství. Základní rámec tvoří **plán vzdělávání** pro žáky ve věku do 10 let, který obsahuje také doporučení zaměřená na práci s nadanými dětmi. V Durynsku existuje řada programů, které podporují jak rodiče, tak pedagogy (např. další vzdělávání pedagogů, mezioborové podpůrné systémy a týmy, podpora učení prostřednictvím obohacování výuky – tzv. enrichment, akcelerace výuky, tvorba učebních skupin atd.).

Itálie

V Itálii je strategické směřování v oblasti péče a podpory o nadané děti určováno především prostřednictvím **konceptního dokumentu Národní program pro mateřské a základní školy** (Programma Nazionale per scuola materna e la scuola elementare) z roku 2012. Ten však obsahuje především obecné strategie pro danou oblast a nevěnuje se konkrétním metodám práce s nadanými dětmi.

Italský přístup vychází z důrazu na **individualizaci a přizpůsobení vzdělávání potřebám vybraných žáků**, nenabízí však konkrétní praktická řešení. V primárním vzdělávání neexistují programy specificky zaměřené na práci s nadanými dětmi. Školy však mohou v rámci svých pravomocí rozhodnout o přizpůsobení kurikul a aktivit potřebám žáků. Hlavní strategie, které lze využít v primárním vzdělávání, jsou akcelerace a obohacování výuky.

Turecko

V Turecku nabízí základní přehled možností pro adaptaci výuky směrem k individuálním potřebám dětí v předškolním věku tzv. *Program předškolního vzdělávání*. Jeho implementace však zůstává na formální úrovni. V oblasti primárního školství je pro nadané žáky dostupná síť vzdělávacích center BILSEM. Díky této síti mohou děti identifikované jako nadané navštěvovat **mimoškolní výukové aktivity**, které dále rozvíjejí jejich nadání.

Základní strategické směřování v péči o nadané děti vychází z přístupu inkluzivního vzdělávání, které je doplněno

mimoškolními aktivitami pro mimořádně nadané děti. Učitelé mají možnost adaptovat výukové metody potřebám nadaných dětí, nicméně praktická implementace koncepčních doporučení v praxi zaostává. Otázce podpory nadaných dětí se v Turecku věnuje stále více pozornosti a na veřejných i soukromých univerzitách vznikají ústavy zaměřené na vzdělávání nadaných dětí a otevírají se nové studijní programy zaměřené na toto téma.

ODLIŠNOST JAKO PROSTOR PRO VZÁJEMNÉ UČENÍ

Z výše uvedeného srovnání vyplývá, že **nelze najít vzorový národní model péče o nadané děti**, který by byl univerzálně použitelný napříč Evropou. Rozdíly v přístupu k problematice péče o nadané děti, ale i související rozdílná úroveň vzdělávání a podpory učitelů v různých zemích vychází z odlišných národních tradic a vzdělávacích koncepcí různých zemí.

V projektu STRATEACH si neklademe za cíl změnit, či dokonce sjednotit rozdílné národní přístupy. Odlišnost naopak chápeme jako přidanou hodnotu a prostor pro vzájemné učení. A na něm chceme postavit i praktické nástroje pro učitele mateřských a základních škol, které v rámci projektu vytváříme a v průběhu roku 2017 také pilotně ověříme na vybraných školách ve všech zapojených zemích.

Chcete se dozvědět více o projektu, možnosti spolupráce a naší činnosti? Informace o projektu STRATEACH a jeho průběžné výstupy jsou k dispozici na: <http://www.educentrum.eu/strateach>.

Více o činnosti EDUcentra se dozvíte na webu (www.educentrum.eu), novinky ze světa vzdělávání můžete sledovat na našich facebookových stránkách (www.facebook.com/educentrum2011).

EDUcentrum je nezisková organizace, která podporuje netradiční formy vzdělávání a ověřuje nové metody a přístupy k rozvoji schopností, dovedností a talentu dětí, mládeže, ale i dospělých. Od roku 2011 se zabýváme přenosem inovací ze zahraničí a v současné době spolupracujeme s několika desítkami zahraničních organizací (školy, výzkumné instituce, neziskovky, evropské sítě, zájmová sdružení atd.).

Podporu cílíme především na učitele a žáky ZŠ a MŠ a pracovníky s mládeží a mladé lidi. V rámci programu ERASMUS+ realizujeme projekty strategického partnerství nejen v oblasti podpory rozvoje nadání a talentu dětí. Pro učitele a pracovníky s mládeží pořádáme vzdělávací workshopy jak v ČR, tak i v zahraničí.

Naší vizí je vytvářet příležitosti pro další vzdělávání napříč všemi věkovými i sociálními spektry a pomáhat lidem být aktivními tvůrci svého profesního i osobního života.